

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 01 lutego 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że A. M. w okresie od 12 marca 2008 roku do 09 grudnia 2008 roku nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, to jest emerytalnemu i rentowym z tytułu wykonywania pracy nakładczej w firmie (...) S.A. z siedzibą w T.. W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że w myśl art. 13 pkt 2 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych osoba wykonująca pracę nakładczą podlega z tego tytułu obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. W świetle art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy, osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nieposiadająca innego tytułu podlegania ubezpieczeniom podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu od dnia rozpoczęcia wykonywania tej działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania. W myśl art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r (w brzmieniu obowiązującym do 28 lutego 2009 r.) osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń. Zdaniem organu rentowego, w myśl art. 68 ustawy systemowej do zakresu działania Zakładu należy m.in. stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy wskazał, że istotą umowy o pracę nakładczą jest to, że wykonujący pracę nakładczą zobowiązuje się w stosunku do dającego zamówienie do osiągnięcia określonych rezultatów, a prawo do wynagrodzenia za pracę nakładczą oraz jego wysokość uzależnione są od konkretnego rezultatu pracy. Całokształt uprawnień osób wykonujących pracę nakładczą reguluje rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U. 1976 r Nr 3, poz. 19 ze zm.). W myśl § 3 powołanego rozporządzenia w umowie o pracę nakładczą strony określają minimalną miesięczną ilość pracy, której wykonanie należy do obowiązków wykonawcy. Minimalna ilość pracy powinna być tak ustalona, aby jej wykonanie zapewniało uzyskanie co najmniej 50% obowiązującego najniższego wynagrodzenia określonego przez ministra właściwego ds. pracy. Organ rentowy ustalił, że płatnik (...) S.A. w okresie od 01 stycznia 2008 r do 09 grudnia 2008 r zgłosił do ubezpieczeń społecznych wnioskodawcę A. M. z tytułu pracy nakładczej. W raportach imiennych wykazano podstawy wymiaru składek w wysokościach: za styczeń 2008 r. – 0,00 zł, za luty – maj 2008 r. – 28,00 zł, za czerwiec 2008 r. – 0,00 zł, za lipiec – grudzień 2008 – 380 zł. Wnioskodawczyni prowadzi działalność gospodarczą i z tego tytułu w okresie wykonywania pracy nakładczej dokonała jedynie zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego. Firma (...) Sp. z o.o. (jej następcą prawnym jest (...) S.A.) powierzała wykonawcom prace polegające na przygotowaniu, kopertowaniu, adresowaniu i wysyłce materiałów reklamowych dostarczonych przez nakładcę. Umowy zawierano na czas nieokreślony. Za skompletowanie i wysłanie jednej przesyłki wykonawcy przysługiwało wynagrodzenie w wysokości 3,50 zł brutto. Strony określiły minimalną miesięczną ilość pracy jako 145 sztuk kompletów reklamowych, zmienioną aneksami do umowy o pracę nakładczą. W umowach zawieranych począwszy od maja 2008 roku, zmieniono ilość wykonywanej pracy z minimum 145 kompletów przesyłek reklamowych do 20 kompletów miesięcznie i podwyższono stawkę jednostkową wynagrodzenia z 3,50 zł za kolportowanie jednej przesyłki reklamowej do 19,00 zł za jeden komplet, co pozwalało na uzyskanie wynagrodzenia w wysokości 380,00 zł, tj. 50% najniższego wynagrodzenia wymaganego powołanym rozporządzeniem i potwierdza tezę o całkowitym oderwaniu wysokości wynagrodzenia od rzeczywistego nakładu i wartości wykonanej pracy. Zdaniem organu rentowego taka treść umowy nie odpowiada naturze pracy nakładczej, ponieważ jak już wskazano jest to umowa rezultatu. Nadto zawarta umowa w zakresie regulacji wynagrodzenia nie odpowiada warunkowi ekwiwalentności do nakładu poczynionej pracy i kwalifikacji potrzebnych do jej wykonywania. Zadaniem ZUS poziom wynagrodzenia był dopasowywany do wysokości wynagrodzenia określonego w wyżej przywołanym rozporządzeniu. W ocenie organu rentowego strony zawarły powyższą umowę dla pozorów. Celem jej zawarcia nie była realizacja wynikających z umów zobowiązań, ale wyłącznie uzyskanie możliwości wyboru ubezpieczeń społecznych z zamiarem opłacania niższych składek z tytułu własnej działalności gospodarczej. Organ rentowy wskazał, w myśl art. 83 kc, iż nieważne jest oświadczenie woli złożone

drugiej stronie za jej zgodą dla pozor. Umowa o pracę nakładczą zwarta pomiędzy A. M. a (...) S.A. spełnia kryteria nieważnej czynności prawnej i jako taka nie może wywołać skutków w sferze ubezpieczeń społecznych.

(decyzja – akta ZUS)

Od powyższej decyzji wnioskodawczyni złożyła w dniu 8 marca 2016 roku odwołanie, podnosząc, iż pracę na podstawie przedmiotowej umowy o pracę nakładczą faktycznie wykonywała w miejscu zamieszkania. Zdaniem skarżącej organ rentowy bezpodstawnie przyjął, iż wolą stron umowy było obejście prawa w celu uniknięcia płacenia składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej przez wnioskodawczynię działalności gospodarczej.

(odwołanie k. 2-3)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podnosząc argumenty wskazane w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie k. 6 - 7)

Na rozprawie w dniu 27 lutego 2017 roku pełnomocnik wnioskodawczyni poparła odwołanie i wniosła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

(oświadczenie pełnomocnika wnioskodawczyni - e- protokół rozprawy z dnia 27 lutego 2017r. 00:01:11 – płyta CD k.45)

(...) S.A. w T. nie zajęła stanowiska w sprawie.

(bezsporne)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni urodziła się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

A. M. prowadziła działalność gospodarczą. Była to firma wielobranżowa, która zajmowała się eksportem i importem. Wnioskodawczyni m.in. sprowadzała samochody, pośredniczyła w sprzedaży nieruchomości. W 2016 roku wnioskodawczyni zawiesiła wykonywanie tej działalności.

(zeznania wnioskodawczyni e- protokół rozprawy z dnia 03 listopada 2016r. 00:02:08 – 00:09:44 płyta CD k. 30 w zw. z e- protokół rozprawy z dnia 27 lutego 2017r. 00:20:22 – 00:22:47 płyta CD k. 45, zeznania świadka J. M. e-protokół rozprawy z dnia 27 lutego 2017r. 00:11:01 – 00:18:49 płyta CD k. 45)

Z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej wnioskodawczyni od 01 grudnia 2003 roku dokonała zgłoszenia jedynie do ubezpieczenia zdrowotnego. (okoliczność bezsporna; zgłoszenie do ubezpieczeń - akta ZUS)

Od 1 stycznia 2008 roku do 09 grudnia 2008 roku wnioskodawczyni została zgłoszona przez płatnika (...) Sp. z o.o. i następnie następcę prawnego (...) SA. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, to jest emerytalnego, rentowych i zdrowotnego oraz do dobrowolnego chorobowego jako osoba wykonująca pracę nakładczą. W dniu 12 marca 2008 roku nastąpiła sprzedaż przedsiębiorstwa spółki (...) na rzecz spółki (...). W dniu 9 grudnia 2008 roku (...) S.A. w T. wystawiła wnioskodawczyni świadectwo pracy nakładczej, z którego wynikało, że w okresie od dnia 1 stycznia 2008 roku do dnia 9 grudnia 2008 roku wykonywała pracę nakładczą, a umowa o pracę nakładczą ustalała w wyniku rozwiązania umowy o pracę nakładczą bez wypowiedzenia w oparciu o § 6 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 roku w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą z winy wykonawcy w razie ciężkiego naruszenia przez niego obowiązków wynikających z umowy, a w szczególności niewykonywania bez uzasadnionych przyczyn przez okres 3 miesięcy minimalnej miesięcznej ilości pracy.

(okoliczność bezsporna, świadectwo pracy nakładczej k.4 – 4 odwrót)

Na podstawie umów o pracę nakładczą firma (...) S.A. z siedzibą w T. zatrudniała pracowników na czas nieokreślony. Praca powierzona do wykonania pracownikowi polegać miała na przygotowywaniu, kompletowaniu i dystrybucji materiałów reklamowych dostarczonych przez nakładcę. Umowa przewidywała, że szczegółowy rodzaj i zakres prac ma określać instrukcja robocza przekazana przez nakładcę wykonawcy. Za wykonaną pracę nakładczą wykonawcy przysługiwało wynagrodzenie obliczone według stawki jednostkowej w wysokości 19 zł brutto za skompletowanie i dystrybucję jednej przesyłki reklamowej. Do obowiązków wykonawcy należało skompletowanie i dystrybucja co najmniej 20 kompletów przesyłek reklamowych miesięcznie, co miało zapewnić wynagrodzenie w kwocie co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia, o którym mowa w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą. Umowa przewidywała ponadto, że za prace wykonane z materiałów innych niż otrzymane od nakładcy, tj. powielonych, skopiowanych lub wydrukowanych we własnym zakresie wynagrodzenie nie przysługiwało. Podstawą rozliczenia z wykonanej pracy miał być raport przedkładany w ostatnim dniu każdego miesiąca. Za niewykonanie pracy w ilości o jakiej była mowa w umowie, brak rozliczenia lub nie przyjęcia pracy przez nakładcę z trzech kolejnych miesięcy, miała skutkować rozwiązaniem umowy w trybie natychmiastowym. Wykonawca nie miał prawa zlecać wykonania powierzonej mu pracy nakładczej osobom trzecim.

(okoliczność bezsporna, umowa i aneks do umowy – akta ZUS)

Wnioskodawczyni nie zajmowała się każdego dnia roznoszeniem ulotek. Nie czyniła tego również samodzielnie, zlecała wykonanie tych czynności osobom trzecim. Prowadziła w tym czasie działalność gospodarczą i osiągała przychód. Musiała zorganizować tak pracę żeby móc prowadzić dalej działalność gospodarczą.

(zeznania wnioskodawczyni e- protokół rozprawy z dnia 03 listopada 2016 r 00:02:08 – 00:09:44 płyta CD k. 30 w zw. z e- protokół rozprawy z dnia 27 lutego 2017r 00:20:22 – 00:22:47 płyta CD k. 45, zeznania świadka J. M. e- protokół rozprawy z dnia 27 lutego 2017 00:11:01 – 00:17:20 r płyta CD k. 45 zeznania świadka B. C. e- protokół rozprawy z dnia 27 lutego 2017 r 00:04:37 – 00:11:01 płyta CD k. 45)

W raportach imiennych ZUS RCA zostały wykazane zapisy o podstawie wymiaru składek wnioskodawczyni z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę nakładczą w wysokości : (...) – 0,00 zł, luty 2008 – (...) – 28,00 zł, (...) – 0,00 zł, (...) – 380 zł.

(podstawy wymiaru składek – akta ZUS)

Minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło: w 2008 roku – 1.126 zł.

(okoliczność bezsporna)

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na dokumentach załączonych do akt sprawy i akt ZUS, jak również na osobowych źródłach dowodowych tj. zeznaniach świadków B. C. i J. M. oraz częściowo na zeznaniach wnioskodawczyni w zakresie, w jakim można na ich podstawie ustalić, że wnioskodawczyni rzeczywiście w spornym okresie pewne czynności pojedyncze wykonywała w zakresie roznoszenia ulotek. Sąd odmówił wiary wnioskodawczyni w części w jakiej twierdziła, że pracowała na podstawie umowy o pracę nakładczą wykonując wymaganą ilość 20 kompletów przesyłek reklamowych miesięcznie, gdy z zeznań świadka B. C. wynika, że wnioskodawczyni zlecała wykonanie czynności dotyczących roznoszenia ulotek osobom trzecim, wbrew zapisom umowy o pracę nakładczą, a także z uwagi na fakt, że w tym czasie wnioskodawczyni prowadziła własną wielobranżową działalność gospodarczą i osiągała przychód. Ponadto z zebranego materiału dowodowego wynika, że brak jest jakichkolwiek dokumentów potwierdzających wysokość osiąganych przez wnioskodawczynię dochodów w tym okresie czasu, a w szczególności poświadczających, iż w spornym czasie osiągała wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia za pracę. Również ze świadectwa pracy wynika, że wnioskodawczyni nie wykonywała obowiązków wynikających z umowy o pracę nakładczą, gdyż w punkcie 3 świadectwa pracy wskazano, że umowa ustała w wyniku rozwiązania umowy bez

wypowiedzenia przez (...) S.A. z winy wnioskodawczynie w oparciu o § 6 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą, gdzie zapisano m.in. nie wykonywanie przez wykonawcę pracy w wymaganej minimalnej miesięcznej ilości pracy. W ocenie Sądu wnioskodawczynie w spornym okresie nie wykonywała pracy nakładczej, a wydane świadectwo pracy miało stwarzać jedynie pozory jej wykonywania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (t.j. Dz.U z 2016 roku, poz. 963) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są m.in.:

- 1) osobami wykonującymi pracę nakładczą (pkt. 2 ust. 1 art. 6);
- 2) osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej "zleceniobiorcami" (pkt. 4 ust. 1 art. 6);
- 3) osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność (pkt. 5 ust. 1 art. 6).

Okres podlegania obowiązkowi ubezpieczenia został określony w art. 13 i w przypadku osób wykonujących pracę nakładczą oraz zleceniobiorców następuje od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy (pkt. 2), a w przypadku osób prowadzących działalność pozarolniczą - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności (pkt. 4).

Z mocy art. 9 ust. 2 osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń.

Od dnia 1 marca 2009 roku, mocą ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 grudnia 2008 r. (Dz. U. 2009 Nr 8, poz. 38) do cytowanego przepisu dodano ust. 2b, w myśl którego „osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2 (to jest wykonująca pracę nakładczą), prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania pracy nakładczej podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność. Może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2”.

Zasady zawierania umów o pracę nakładczą oraz całokształt uprawnień osób wykonujących pracę na ich podstawie reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą z dnia 31 grudnia 1975 roku (Dz. U. z 1976 roku, Nr 3, poz. 19 ze zm.).

Zgodnie z § 2 rozporządzenia umowa o pracę nakładczą powinna być zawarta na piśmie i określać rodzaj umowy i jej podstawowe warunki, a w szczególności rodzaj pracy i termin jej rozpoczęcia oraz zasady wynagradzania.

Stosownie do § 3 ust. 1 rozporządzenia w umowie o pracę nakładczą strony określają minimalną miesięczną ilość pracy, której wykonanie należy do obowiązków wykonawcy. Minimalna ilość pracy powinna być tak ustalona, aby jej wykonanie zapewniało uzyskanie co najmniej 50 % najniższego wynagrodzenia. Jeżeli praca nakładcza stanowi jedyne źródło utrzymania wykonawcy, wysokość wynagrodzenia nie może być niższa niż najniższe wynagrodzenie /ust. 2/.

Z treści § 12 ust. 1 Rozporządzenia wynika, że wykonawcy przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę obliczone według stawek jednostkowych, a gdy jest to uzasadnione rodzajem pracy - przy zastosowaniu innej odpowiedniej formy wynagrodzenia za tę pracę, ustalonej w umowie lub w obowiązujących u danego nakładcy zasadach wynagradzania wykonawców.

Zgodnie z § 6 ust. 1 nakładca może rozwiązać umowę bez wypowiedzenia z winy wykonawcy w razie ciężkiego naruszenia przez niego obowiązków wynikających z umowy, a w szczególności m.in. niewykonywania bez uzasadnionych przyczyn przez okres 3 miesięcy ilości pracy, o której mowa w § 3 ust. 1.

Istotą przedmiotowego sporu było rozstrzygnięcie, czy umowa o pracę nakładczą zawarta pomiędzy odwołującą się A. M., a płatnikiem składek (...) S.A. w T. dotknięta jest wadą pozorności określoną w art. 83 k.c. lub sankcją nieważności, o której mowa w art. 58 § 1 i 2 k.c. W konsekwencji zatem, czy wnioskodawczyni była wykonawcą pracy nakładczej w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a tym samym, czy spełniła przesłanki prawa wyboru rodzaju tytułu do ubezpieczeń.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W myśl § 2 nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Z kolei artykuł 83 § 1 kc stanowi, że nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Wada pozorności polega na niezgodności między aktem woli, a jej przejawem na zewnątrz. Obejmuje dwa stany faktyczne tzn. oświadczenie woli złożone drugiej stronie, za jej zgodą dla pozorów, albo w ogóle ma nie wywołać skutków prawnych, albo ma wywołać skutki prawne, ale inne niż te, które wynikają z treści czynności prawnej. W pierwszym wypadku czynność prawna zawierająca pozorne oświadczenie woli jest bezwzględnie nieważna, w drugim zaś jej ważność oceniana jest według właściwości ukrytej czynności prawnej. Zgodnie z jednolitym stanowiskiem judykatury pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry powzięta i świadoma sprzeczność między oświadczeniami, a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie woli stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Działanie przepisu art. 83 § 1 zd. 1 kc ujawnia się w tym, że Sąd jest władny uznać przeznaczone "na zewnątrz" - w powyżej przytoczonym znaczeniu - oświadczenie za nieważne, ponieważ w świetle "ukrytego" porozumienia zachodzi brak konstytutywnej cechy każdego oświadczenia woli, jakim jest zamiar wywołania skutków prawnych. Dalszymi warunkami wymaganymi przez art. 83 § 1 kc dla uznania oświadczenia woli za pozorne jest wymagana konieczność złożenia go drugiej stronie, która będąc jego adresatem zgadzała się na to, czyli była aktywnym uczestnikiem stanu pozorności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2004 roku, sygn. III CK 456/02, niepubl.).

Dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy podstawowe znaczenie ma okoliczność, iż w dacie zawierania umowy o pracę nakładczą pomiędzy odwołującą się, a płatnikiem obowiązywał przepis art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dający możliwość osobom prowadzącym działalność gospodarczą zmiany tytułu ubezpieczenia, w tym również w razie zawarcia umowy o pracę nakładczą bez względu na wysokość podstawy wymiaru składek. W przypadku zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, która jest zobowiązana do opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak niż 60 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale (art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), oraz tej samej osoby, która podjęła się wykonywania pracy nakładczej, osoba taka mogła dobrowolnie, na swój wniosek, zmienić tytuł ubezpieczenia na ubezpieczenie oparte na pracy nakładczej, dla której podstawę wymiaru składek stanowił przychód z tytułu tej pracy (art. 18 ust. 1 tej ustawy), przy czym przepisy nie

ustanawiały ustawowego minimum podstawy wymiaru składek z tego wybranego lub zmienionego tytułu ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wymieniona luka w przepisach została usunięta przez ustawodawcę dopiero z dniem 1 marca 2009 r., to jest z dniem wejścia w życie art. 9 ust. 2b w którym określono minimum podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne osób wykonujących pracę nakładczą warunkujące możliwość wyboru tytułu ubezpieczenia.

W stanie prawnym obowiązującym przed zmianą wprowadzoną od 1 marca 2009 r. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 stycznia 2008 roku, sygn. akt III UK 75/07, stwierdził, iż wykładnia funkcjonalna i systemowa przepisów prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych prowadzi do wniosku o doniosłości prawnej tylko takiej umowy o pracę nakładczą, w której strony uzgodniły i realizowały rozmiar wykonanej pracy nakładczej w ilości gwarantującej wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę. Pozorna umowa o pracę nakładczą, na podstawie której jej strony nie miały zamiaru i nie realizowały konstrukcyjnych cech (elementów) tego zobowiązania dotyczących rozmiaru wykonywanej pracy w ilości gwarantującej wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę nie stanowi tytułu podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym osób wykonujących pracę nakładczą. Sąd Najwyższy wskazał, że wykładnia systemowa przepisów rozporządzenia o pracy nakładczej w związku z art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych prowadzi de lege lata do wniosku, że przychód z tytułu pracy nakładczej przyjmowany do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób wykonujących pracę nie może być niższy od połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę, które jest konstrukcyjnym elementem i minimalnym "pułapem" płacowym oraz składkowym prawnie doniosłej umowy o pracę nakładczą na gruncie przepisów rozporządzenia o pracy nakładczej oraz przepisów prawa ubezpieczeń społecznych (opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2009, Nr 3-4, poz. 53, str. 160/. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w wyroku z dnia 9 stycznia 2008 r., sygn. III UK 73/07 /opubl: Monitor Prawa Pracy rok 2008, Nr 2, str. 58). Przytoczone stanowisko Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy w Łodzi w pełni podziela.

Przekładając powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać należy, że przedmiotowa umowa o pracę nakładczą zawarta pomiędzy wnioskodawczynią, a płatnikiem wymaganym warunkom określonym wskazanymi przepisami nie odpowiada.

Z poczynionych ustaleń wynika, iż przedmiotem umowy było przygotowywanie i kompletowanie materiałów reklamowych z materiałów dostarczanych przez płatnika. Zgodnie z umową nakładczą wnioskodawczyni miały miesięcznie dostarczyć minimum 20 projektów. Przy czym wynagrodzenie było określone w stawce jednostkowej od projektu i wynosiło 19 zł brutto za 1 projekt. Wykonanie określonego w umowie minimum 20 projektów winno być wobec tego gwarantować wnioskodawczyni miesięczne wynagrodzenie odpowiadające co najmniej kwocie 50 % najniższego wynagrodzenia.

Tymczasem 50 % najniższego wynagrodzenia w roku 2008 stanowiło kwotę 563,-zł brutto.

Podkreślić należy, iż w toku postępowania wnioskodawczyni nie przedstawiła żadnych dowodów na faktyczne wykonywanie pracy nakładczej, w szczególności wymaganych w oparciu o zawartą umowę raportów z wykonanej pracy i uzyskiwanie z tytułu minimum 50 % najniższego wynagrodzenia.

Z analizy przedłożonych dokumentów wynika, iż w spornym okresie wnioskodawczyni nigdy minimum w postaci 50 % najniższego wynagrodzenia nie uzyskała. W spornym okresie wskazano, że nie uzyskała wynagrodzenia w ogóle bądź w kwocie 28,- złotych, 380 zł. Ta druga wielkość jest zresztą o tyle dziwna, iż nie stanowi nawet wielokrotności kwoty 19,- złotych, czyli wynagrodzenia za wykonanie jednego kompletu.

Ponadto wskazać należy, że powyższe kwoty stanowią jedynie zapisy w systemie i nie świadczą o tym, że rzeczywiście wnioskodawczyni powyższe kwoty otrzymała. W przedmiotowej sprawie fakt wykonywania przez wnioskodawczynię w spornym okresie pracy nakładczej został wykazany jedynie kopią świadectwa pracy, z której nie wynika jaką kwotę wynagrodzenia otrzymywała wnioskodawczyni w spornym okresie a nadto wynika, że umowa została rozwiązana z winy wnioskodawczyni w trybie § 6 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r w

sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą, gdzie zapisano m.in. nie wykonywanie przez wykonawcę pracy w wymaganej minimalnej miesięcznej ilości pracy.

Postępowanie dowodowe nie doprowadziło do uzyskania informacji o faktycznie osiągniętych przez wnioskodawczynię zarobkach z tytułu pracy nakładczej. Powodem tego stanu był brak jakiejkolwiek dokumentacji płacowej wnioskodawczyni, pochodzącej ze spornego okresu, jak również brak dokumentacji osobowej potwierdzającej m.in. rezultat pracy, przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w tym odbycie szkoleń i dostarczeniu badań lekarskich, a częściowo również ze względu na niedopełnienie aktów staranności ze strony wnioskodawczyni poprzez niedopilnowanie uzyskania stosownego wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej.

W tym miejscu wskazać należy, że zgodnie z art.6 k.c. to na wnioskodawczyni spoczywał ciężar dowodowy w niniejszej sprawie. Oparcie polskiej procedury cywilnej na zasadzie kontrydiktoryjności jedynie w wyjątkowych przypadkach dozwala Sądowi na podjęcie czynności mających na celu pobudzenie inicjatywy stron, a zasadą w tym zakresie jest samodzielne dążenie uczestników postępowania do wykazania prawdziwości podnoszonych twierdzeń. Jeżeli twierdzenie istotne dla rozstrzygnięcia nie zostanie udowodnione, to o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy decyduje rozkład ciężaru dowodu. Zatem strona, na której spoczywa ciężar dowodu, ponosi ryzyko ujemnych skutków niedopełnienia swoich obowiązków w tym zakresie. Sąd Okręgowy uznał, iż nie jest zarówno zobowiązany, jak i uprawniony do przeprowadzenia dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (patrz wyrok SN z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96, OSNC 1997/6-7/76).

Wnioskodawczyni nie zdołała wykazać, że w badanym okresie uzyskiwała wynagrodzenie miesięczne wynoszące co najmniej 50% najniższego wynagrodzenia obowiązującego w tym okresie, co stanowiło konieczną przesłankę dla uznania jej zatrudnienia w spornym okresie i podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Poczynione w sprawie ustalenia uprawniają do wniosku, iż ani odwołująca się ani sam płatnik składek nie byli zainteresowani zrealizowaniem minimalnej normy, która by zapewniała wykonawczyni uzyskanie wynagrodzenia w wysokości co najmniej 50 % najniższego wynagrodzenia. W przypadku wnioskodawczyni tym trudniej jest uznać, iż była ona zainteresowana wykonywaniem pracy nakładczej skoro jednocześnie prowadziła własną wielobranżową działalność gospodarczą.

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że wnioskodawczyni w okresie w którym miała wykonywać pracę nakładczą prowadziła wielobranżową działalność gospodarczą, z którego osiągała przychód i musiałaby wygospodarować dodatkowy czas na wykonanie czynności związanych z rozprawianiem ulotek w wymaganej ilości.

W ocenie Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wykazał, że jedynym powodem stworzenia pozorów zawarcia umowy o pracę nakładczą była możliwość uzyskania statusu osoby ubezpieczonej tanim kosztem bez wykonywania pracy.

Powyższe prowadzi do konkluzji, że umowa o pracę nakładczą była pozorna i nie miała na celu rzeczywistej realizacji wynikających z niej zobowiązań, a działanie to było nakierowane wyłącznie na skorzystanie z możliwości wyboru tytułu ubezpieczenia społecznego i możliwością wykazywania niższych składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne niż wynikające z prowadzonej jednocześnie działalności gospodarczej. Za taką tezę przemawia fakt zadeklarowania niskich podstaw wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę nakładczą w stosunku do minimalnych podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu wykonywania działalności gospodarczej. W tym stanie rzeczy – w uznaniu Sądu Okręgowego - skoro strony nie zamierzały osiągnąć skutków wynikających z umowy, a jedynym celem było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to umowa taka

jest pozorna i z mocy art. 83 k.c. nieważna. Nieważna umowa o pracę nakładczą nie mogła prowadzić do objęcia wykonawcy tej pozornej umowy ubezpieczeniem społecznym.

Zawarcie przedmiotowej umowy podlegało także ocenie pod kątem ich zgodności z zasadami współzycia społecznego. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w przytoczonym wyżej wyroku z dnia 9 stycznia 2008 roku, sygn. akt III UK 75/07, dążenie do uzyskania pełnej ochrony prawa ubezpieczeń społecznych od przychodu z pracy nakładczej uzyskiwanego w niskich kwotach przy opłacaniu przez płatnika i ubezpieczonego składek na te ubezpieczenia w kwotach po kilka złotych miesięcznie narusza wszelkie nazwane normatywne i nienazwane zasady współzycia społecznego, w tym: zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zasadę solidaryzmu ubezpieczeń społecznych, zasadę ochrony interesów i nie pokrzywdzenia innych ubezpieczonych, zasadę nieuprawnionego nieuszczipiania środków funduszu ubezpieczeń społecznych oraz wszelkie elementarne zasady uczciwego obrotu prawnego, zmierzając do objęcia nieuprawnionym tytułem ubezpieczenia społecznego wykonawcy pozornej umowy o pracę nakładczą. Taką osobę mogą przecież spotkać ryzyka ubezpieczeniowe, takie jak, np. choroba, wypadek przy pracy nakładczej, czy utrata zdolności do wykonywania tej pracy. W przypadku wystąpienia tego rodzaju ryzyka uzyskanie gwarancji ubezpieczeniowych od utraconego dochodu w tak niskich kwotach w postaci chociażby minimalnych świadczeń emerytalnych, rentowych lub wypadkowych pozostawałoby w oczywistej sprzeczności i rażącej dysproporcji do opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w kwotach zaledwie po kilka złotych miesięcznie. W tej sytuacji w uznaniu Sądu Najwyższego jest oczywistym, że pozorne czynności prawne lub zachowania naruszające zasady współzycia społecznego nie korzystają z ochrony Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Przedstawione wyżej rozważania jednoznacznie wskazują, iż sporna umowa o pracę nakładczą jest nieważna z uwagi na jej pozorność (art. 83 § 1 k.c.), a także z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.).

W konsekwencji skoro przedmiotowa umowa o pracę nakładczą jest nieważna to organ rentowy w skarżonej decyzji prawidłowo uznał, iż odwołująca się w spornym okresie nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu oraz rentowym z tytułu wykonywania na jej podstawie pracy. Pozorne umowy, jak i umowy sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, nie wywołują żadnych skutków prawnych, także w prawie ubezpieczeń społecznych. Nie mogą więc stanowić uprawnionych tytułów do podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni

27.03.2017r.

D.D-Z.